

Demokrat Parti'nin İktidara Gelişinin Türk Basınındaki Yansımaları

Bekir Koçlar ¹

ORCID- 0000-0003-2373-945X

Yunus Özduygün ²

ORCID-0000-0002-3527-9270

Öz

1950 Genel Seçimleri, Türk siyasi tarihi açısından büyük önem arz etmektedir. Çünkü bu seçimler ile birlikte Türkiye'de ilk kez iktidar halk iradesiyle değişmiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonra 27 yıl boyunca iktidarı elinde tutan Cumhuriyet Halk Partisi, bu seçimlerde aldığı yenilgiden sonra muhalefete geçmiştir. Bu seçimler Demokrat Parti'ye büyük bir güç katarken, CHP safında ise büyük bir prestij kaybına neden olmuştur. Bu çalışmada; değişen iktidara ulusal basının bakış açısının nasıl olduğunun üzerinde durulacak ve ilerleyen yıllarda DP iktidarına nasıl yaklaştığı irdelenecektir.

DP'nin, 1950 genel seçimlerinde iktidara gelişi ulusal basın tarafından genellikle olumlu karşılanmıştır. II. Dünya Savaşı'nın getirdiği mali sıkıntıların savaş sonrasında da etkisini sürdürmesi ve bununla birlikte çok partili hayata kesin olarak geçiş ile halk CHP'den desteğini çekmeye başlamıştı. Cumhuriyet tarihinde yaşanan bu ilk iktidar değişimi, yeni iktidardan beklentileri de beraberinde getirmiştir. Basın yeni iktidardan

¹ Doç. Dr. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, koclarb@gmail.com

² Doktora Öğrencisi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, yunus.ozdrgn@hotmail.com

Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi

Academic Journal of History and Idea

Cilt:IV/Sayı:XIII/Aralık/MMXVII

Volume:IV/Number:XIII/December/MMXVII

ISSN:2148-2292.

АКАДЕМИЧЕСКАЯ ИСТОРИЯ И МЫСЛЬ

Koçlar/atdd/0000-0003-2373-945X- Özduygun/atdd/0000-0002-3527-9270

Makale Başy. Tarihi:19/10/2017

Makale Y. Kabul Tarihi:15/12/2017

başta iktisadi olmak üzere, siyasi, sosyal gibi birçok konuda beklentilere girmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrat Parti, 1950 Genel Seçimleri*

Reflections of the Democratic Party's Power in the Turkish Press

Bekir Koçlar ¹

ORCID- 0000-0003-2373-945X

Yunus Özduygun ²

ORCID-0000-0002-3527-9270

Abstract

The 1950 General Elections are of great importance in terms of Turkish political history. Because; for the first time in Turkey, with these elections, power has changed with popular will. After the declaration of the republic, the Republican People's Party, holding power for 27 years, passed the opposition after the defeat in these elections. While these elections added a lot of power to the Democrat Party, it caused a great loss of

¹ Doç. Dr. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, koclarb@gmail.com

² Doktora Öğrencisi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, yunus.ozdrgn@hotmail.com

prestige in the CHP. In this study; the changing power will focus on how the viewpoint of the national press is and how it will approach DP government in the coming years.

The DP came to power in the 1950 general elections, which was generally welcomed by the national press. The financial difficulties brought by the World War II continued its influence in the aftermath of the war, and together with the passage of multi-party life, the people started to take support from CHP. This first change of power in the history of the Republic brought with it new expectations from the ruling power. The press has entered into many new issues, from economics to politics to social.

Keywords: *Republican People's Party, Democratic Party, 1950 General Elections*

Giriş

II. Dünya Savaşı sonrası Sovyetler Birliği'nin Türkiye'den toprak talebi ve boğazlardan üs istemesi Türkiye'yi Batı Blok'u ile yani ABD ile yakınlaştırmıştır. Türkiye, savaş sonucu ortaya çıkan bu yeni düzende Batılı devletlerin yanında yer almak istemiştir¹.

II. Dünya Savaşı'nın fiilen sona ermesinden sonra İngiliz büyükelçisi, Dışişleri Bakanı Hasan Saka'ya San Francisco Konferansına ancak 1 Mart 1945'e kadar Almanya'ya savaş ilan edecek ülkelerin davet edileceğini bildirmişti. Türkiye, bunun için savaşın son zamanlarında Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmiş ve San Francisco Konferansı'na davet edilmiştir. 25 Nisan'da San Francisco'da toplanan ve 26 Haziran'da

¹ Hakkı Uyar, Türkiye'de Tek Parti Döneminde İktidar ve Muhalefet (1923- 1950), Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), İzmir 1998, s. 62.

Birleşmiş Milletler’i kuran konferansa Türkiye heyet göndermiş, bunun sonucunda ise BM’nin kurucu üyesi olmuştur².

II. Dünya Savaşı’ndan sonra dünyada ortaya çıkan yeni oluşum, Türkiye’nin 1945’ten sonraki iç politikasının şekillenmesinde belirleyici rol oynamıştır. Dünyadaki otoriter sistemlere son veren Birleşmiş Milletler Anayasası, dünya ile entegrasyonu amaçlayan Türkiye için de tek partili sistemden çok partili sisteme geçiş için zemin hazırlamıştır. Türkiye’deki idareciler İsmet İnönü’nün 1945’teki 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayram’ındaki nutkundan da anlaşılacağı gibi bu geçişin zaruretini hissetmeye başlamıştır. Diğer taraftan dünyadaki gelişmeler ve bu gelişmelerin Türkiye üzerindeki etkileri muhaliflere mevcut tek parti sistemine karşı kullanabilecekleri deliller sağlamış, onların muhalefetlerini açığa vurmalarını ve halkın desteğini aramalarına zemin hazırlamıştır³.

II. Dünya Savaşı sürecinde Türkiye’de izlenen iktisat politikası toplumsal dengeyi sarsmıştır. 1940 yılının başında yürürlüğe konan Milli Korunma Kanunu, ekonomiyi yeniden düzenlemek amacıyla hükümete o zamana kadar görülmemiş ölçüde yetki ve olanaklar vermişti. Kanunun en büyük yükünü köylüler ve işçiler çekmiştir. Zorunlu çalışma yükümlülüğü iş kazalarını da artırmıştır. Kanun, fiyatların nispeten daha az yükselmesine katkıda bulunmuşsa da ekonomik sorunların günlük yaşamı etkilemesini önleyememiştir⁴.

Savaş yıllarının bir sonucu olan Varlık Vergisi, Saraçoğlu Hükümeti tarafından 9 Kasım 1942’de TBMM’ye sevk edilmiş ve Genel Kurul tarafından 11 Kasım’da kabul edilerek 12 Kasım’da Resmi Gazete’de yayınlanmıştır⁵. Varlık Vergisi ile savaş zenginlerinin vergilendirilmesi

² Ahmet Yeşil, Türkiye’de Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001, s. 54- 55.

³ Bekir Koçlar, “Çok Partili Hayata Geçiş Döneminde Hükümet Muhalefet İlişkisi”, Türkler, XVI, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 754.

⁴ Mustafa Çufalı, Türkiye’de Demokrasiye Geçiş Dönemi (1945- 1950), Babil Yayıncılık, Ankara 2004, s. 27- 28.

⁵ Resmi Gazete, 12 Teşrinisani 1942.

öngörülmüştü. Ancak uygulamada birtakım usulsüzlüklerin döndüğü iddia edilmişti⁶. Bu durumun sonucu olarak iktidara karşı toplumsal huzursuzluk artmıştı.

Bu dönemde çıkan diğer bir kanun ise 14 Mayıs 1945'te ele alınan Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu olmuştur. Bu yasa, CHP içinde bir direniş yol açmıştır⁷. CHP içindeki büyük toprak sahibi milletvekilleri, kanunun bu maddesine şiddetle karşı çıkmıştır. En şiddetli itirazlar Adnan Menderes, Emin Sazak ve Refik Koraltan gibi isimlerden gelmiştir. Adnan Menderes, kanunun istimlâk ile ilgili 17. Maddesine karşı çıkmıştır. Refik Koraltan ise Anayasa ilkelerine saygı gösterilmesini istemiş, düşünme, konuşma, yazma, dernek kurma, fikirleri ifade etme hakkı, aile emniyeti ile mülkiyetin her şeyin üzerinde olduğunu belirtmiştir⁸.

Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nun Mecliste kabul edildiği 11 Haziran 1945'ten dört gün önce, yani 7 Haziran 1945'te dört milletvekili, "Dörtlü Takrir" adıyla bilinen önergeyi vermiştir. Bu önergeyi imzalayan milletvekilleri; İzmir Milletvekili Celal Bayar, Aydın Milletvekili Adnan Menderes, İçel Milletvekili Refik Koraltan ve Kars Milletvekili Fuat Köprülü'dür. Bu milletvekilleri önergelerinde; kanunlardaki ve parti tüzüğündeki anti demokratik hükümlerin tasfiyesi, meclisin hükümeti gerçekten denetlemesine imkân verilmesi ve seçimlerin serbestçe yapılması olmak üzere üç noktaya vurgu yapmıştır⁹. Bu takrir, 12 Haziran 1945'teki oturumda okunmuş ve reddedilmiştir. Hadiselerin zorlamasıyla CHP'nin iktidarını sarsmayacak sınırlı bir demokratikleşmeye izin vermek niyetinde olan İnönü, muhalefetin partileşmesine fırsat vermek amacıyla önergenin reddedilmesinde etkili olmuştur¹⁰.

⁶ Faik Ökte, Varlık Vergisi Faciası, Nebioğlu Yayınevi, İstanbul 1951, s. 56- 58.

⁷ Faik Ahmet Barutçu, Siyasî Anılar, Milliyet Yayınları, İstanbul 1977, s. 293- 296.

⁸ Meclis tartışmaları için bkz; TBMM Tutanak Dergisi, Dönem VII, Cilt 17, Birleşim 54.

⁹ Cem Eroğul, Demokrat Parti (Tarihi ve İdeolojisi), İmge Yayınevi, Ankara 1990, s. 10-11.

¹⁰ B. Koçlar, "Çok Partili Hayata Geçiş Döneminde...", s. 757.

Önergeleri reddedilen “Dörtler” den ikisi, Adnan Menderes ve Fuat Köprülü bir müddet sonra Vatan gazetesinde açık muhalefete geçmiştir¹¹. Gazetede yazılarından dolayı iki milletvekili, 21 Eylül’de oybirliğiyle partilerinden ihraç edilmiştir. O tarihe kadar sessiz kalan Refik Koraltan, 2 Ekim’de Vatan gazetesine bir beyanat vererek arkadaşlarının ihracının tüzüğe aykırı olduğunu iddia edince o da aynı akıbete uğramıştır. Dörtlerin lideri konumunda olan Celal Bayar, Eylül ayında milletvekilliğinden, Aralık ayında ise partisinden istifa etmiştir. Bayar, zaten 1 Aralık’ta basına verdiği demeçte yeni bir parti kuracaklarını açıklamıştı. Bayar’ın istifasından üç gün sonra ise İsmet İnönü, Bayar’ı yemeğe davet etmiş ve İnönü’nün de onayını alan kurucular 7 Ocak 1946’da DP’yi resmen kurmuştur¹².

CHP, 5 Haziran 1946’da iki dereceli seçim sistemini değiştirerek tek dereceli seçim sistemini öngören tasarımı yasalaştırmıştır. Seçim sisteminde önemli bir değişiklik yapan 4918 sayılı bu yasaya göre; seçimler tek dereceli, açık oy gizli sayım yöntemiyle yapılacak, sayım yapıldıktan sonra da seçmen pusulaları yakılacaktı¹³.

21 Temmuz 1946’da yapılan ilk tek dereceli seçimler aynı zamanda Türk siyasi tarihinin en çok tartışılan seçimleri olacak ve o zamanki muhalefetin uzun yıllar boyunca propaganda malzemesini oluşturacaktır. Seçim sonuçlarına göre, 465 milletvekilliğinin, 397’sini CHP, 61’ini DP, 7’sini de bağımsızlar kazanmıştı¹⁴.

1949 yılının Aralık ayı başlarından itibaren 1950 seçim tasarısı üzerindeki görüşmeler yoğunlaşmıştır. 6 Aralık 1949’da Başbakan Şemsettin Günaltay’ın başkanlığında toplanan CHP Meclis Grubu, seçimlerin yargı güvencesine bağlanmasını kabul etmiştir. 16 Şubat 1950’de

¹¹ C. Eroğul, Demokrat Parti..., s. 11.

¹² C. Eroğul, Demokrat Parti..., s. 12.

¹³ Ensar Yılmaz, “1946 Seçimlerinde Öne Çıkan Bazı Hususlar”, ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, I/1, 2010, s. 179.

¹⁴ Türkiye İstatistik Kurumu Milletvekili Genel Seçimleri (1923- 2011), Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara 2012, s. 8.

yeni Seçim Kanunu mecliste onaylanmıştır. Tek dereceli, genel, eşit ve gizli oy, açık tasnif, çoğunluk seçim sistemi ve adli teminat sağlanmıştır¹⁵.

Partiler birbiri ardına seçim beyannamelerini ilan etmiştir. CHP devletçiliğin daha da sınırlandırılacağını, özel girişimin teşvik edileceğini, kredi kolaylıkları sağlanacağını, yabancı sermayeye uygun şartlar tanınacağını, vergi sisteminin ıslahını ve Türk parasının değerinin korunacağını vaat ediyordu. Ayrıca, Cumhurbaşkanının görevlerinin yeniden düzenlenmesini ve rejimin altı temel ilkesinin anayasadan çıkarılmasını (bunlar CHP ilkeleri olarak kalacaktı) da yapılacaklar arasında sayıyordu. Köylünün hayat şartlarını düzeltmek için toprak dağıtımını yapılacağı; okul yapımı, su, kredi ve tarım aletleri sağlanması gibi tedbirler alınacağı söyleniyordu. Aynı şekilde şehirlilere de konut durumunun ve belediye hizmetlerinin ıslahı, yeni yol inşası vaat ediliyordu. İdari alanda ise CHP mahalli belediyelere daha büyük bir özerklik tanımaya söz veriyordu¹⁶.

DP'nin seçim beyannamesinde CHP'nin seçim beyannamesi ve geçmişte uyguladığı politikalar tenkit edilmiştir. Ayrıca yine bu beyannamede genel hatlarıyla bütçe sorununun giderileceği, vergilerin indirileceği, iş hayatını engelleyen bürokratik kısıtlamaların kaldırılacağı, yabancı sermaye ve tekniğinin memleketeye süratle getirileceği, işçi ve köylü sorunlarının Batı demokrasilerindeki gibi çözüleceği, siyasi rejimin demokratik bir zihniyetle yeniden düzenleneceği, devri sabık yaratılmayacağı, Anayasa'da bazı değişikliklerin yapılacağı, ancak millete mal olmuş devrimlerin korunacağı, dış politikada Amerikan, Fransız ve İngiliz dostluğuna bağlı kalınacağı, barıştan yana olunacağı belirtilmiş ve beyanname DP'nin meşhur sloganı olan "Söz Milletindir" ile bitirilmiştir¹⁷.

Seçim kampanyasının genellikle baskısız ve düzenli geçtiği gözlenmektedir. İnönü, millet iradesinin ne şekilde tecelli ederse etsin kabul

¹⁵ Zafer, 17 Şubat 1950, s. 1, 6.

¹⁶ Ayın Tarihi, Mayıs 1950, s. 47- 50; Kemal H. Karpat, Türk Demokrasi Tarihi, Timaş Yayınları, İstanbul 2010, s. 326.

¹⁷ BCA 030.01/ 44.265.14

edileceğini, Bayar da geçmişte olanların unutulacağını belirtiyor ama birbirlerinin görüşlerini ve seçim taktiklerini eleştirmekten de geri kalmıyorlardı¹⁸.

Seçimler 14 Mayıs 1950'de huzur içinde, düzenli bir şekilde yapılmıştır. Sonuçta DP %53,59 oy ile 408 milletvekili kazanırken, CHP %39,98 oy ile sadece 69 milletvekili çıkarabilmiştir. Uygulanan çoğunluk sistemi nedeniyle böyle bir tablo ortaya çıkmıştır. Bu seçimle birlikte 27 yıllık tek parti iktidarı da son bulmuştur. 1950 Genel Seçimleriyle birlikte 23 yıllık tek parti iktidarının sonrasında ortaya çıkan muhalefetin dört yıllık bir çalışma sonunda iktidara demokratik yollardan geçmiş olması, Türk siyasi yaşamı için övünülmesi gereken bir gelişmedir. Bu gelişmede başta İsmet İnönü ve DP lideri Celal Bayar olmak üzere, Türkiye'de demokrasiye inanan tüm aydınların ve Türkiye Cumhuriyeti'nin varlık nedeni olan Türk ulusunun payı büyük olmuştur¹⁹.

1. Yeni İktidara Basının Bakış Açısı

14 Mayıs 1950 Seçimlerinin arifesinde, CHP ve DP tartışmalarında basının önemli bir yer tuttuğu, bu tartışmalarda birçok gazetenin taraf olarak yerini alıp, DP'yi destekleyici yazılar yazdığı görülmektedir. Aynı durum seçim sonuçları açıklandıktan sonra da devam etmiştir. 14 Mayıs 1950 Seçim sonuçları ulusal basının büyük bölümünde olumlu bir şekilde karşılanmıştır. Basın, seçimlerin tam bir emniyet içerisinde geçmesinden ve bunun bir demokrasi şöleni olduğundan bahsetmiştir. Gazeteler, bu tarihi Türk siyasi tarihi açısından bir dönüm noktası olarak nitelmişler ve iktidarın gürültüsüz bir şekilde değiştiğini ifade etmişlerdir. Bu seçimlerde birçok gazete sahibi ve başyazarı DP listelerinden milletvekili adayı olarak, bu partinin kazanmasında ve tanınmasında etkili olmuştur.

¹⁸ K. Karpat, Türk Demokrasi Tarihi, s. 327.

¹⁹ Mustafa Albayrak, Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946- 1960), Phoenix Yayınevi, Ankara 2004, s. 177.

1950 Seçimleri sürecinde DP, CHP ve MP'yi destekleyen basın kuruluşlarının adları ve başyazarları şöyledir:

Gazete Adı	Başyazarı	Desteklediği Parti
Zafer	Mümtaz Faik Fenik	DP
Cumhuriyet	Nadir Nadi	DP
Milliyet	Ali Naci Karacan	DP
Hürriyet	Sedat Simavi	DP
Vatan	Ahmet Emin Yalman	DP
Son Posta	Selim Ragıp Emeç	DP
Son Saat	Cihat Baban	DP
Yeni Sabah	-	DP
Ulus	Hüseyin Cahit Yalçın	CHP
Akşam	Necmettin Sadak	CHP
Vakit	Asım Us	CHP
Son Telgraf	Etem İzzet Benice	CHP
Kudret	Nurettin Ardıçoğlu	MP

1.1.Yeni İktidara, DP'yi Destekleyen Basının Bakışı

Seçim sonuçlarını en heyecanlı bir şekilde karşılayan şüphesiz DP yayım organı Zafer gazetesi olmuştur. Gazetede bir yandan seçim zaferi coşkusu hâkim iken, bir yandan da temkinli olunması gerektiğine dair uyarılar yapılmıştır. Sonuçları zafer coşkusu edasıyla okuyucularına aktaran gazetenin yazarlarından Faruk Fenik; “Ankara dünden beri heyecan içinde. Herkeste, sevdiğine kavuşmuş insanların neşe ve huzuru var. Sokaklarda artık somurtkan adamlara; hayatından, canından bezmiş insanlara rastlamıyorsunuz...”²⁰ sözlerini sarf ederken, Hikmet Yazıcıoğlu ise; “Haso, Memo diye adlandırılarak, tezyif edilmek istenen vatandaşlar, âlim, fazıl geçinen ve yüksekten bakmayı itiyat edinenlere lazım gelen numarayı

²⁰ Zafer, 16 Mayıs 1950, s. 1,4.

vermiş ve sabretmiştir. Sonunda emeline nail olmuştur”²¹ yorumunda bulunmuştur. Gazetenin başyazarı olan Mümtaz Faik Fenik, 17 Mayıs’ta cezaevinden tahliyesinin ardından yazılarına başlamıştır. Diğer yazarların aksine M.F. Fenik’in temkinli davrandığı görülmektedir. Ona göre son seçimler devlet idaresini elinde bulunduranlar için büyük bir derstir. Bunun için yeni iktidar çetin bir sorumluluğun altına girmiştir ve devlet yönetimini elinde tutması için önceki hataları tekrarlamamalıdır. Ekonomik, sosyal ve mali sahalarda önemli ıslahatlar yapılmalı ve adama göre iş değil, işe göre adam verilmelidir²².

Halkın neden DP’yi seçtiğini ele alan M.F. Fenik, öncelikle muhalefet çevrelerinden duyduğu, halkın DP’ye olan teveccühünden değil de CHP’ye karşı olan itimatsızlığından dolayı DP’yi seçtiği iddialarını satırlarında tartışmıştır. Bu iddialara göre DP, seçimlerde listesinden kimi gösterirse gösterecek o kişi/kişiler milletvekili seçilirdi. Bu iddialara karşı çıkan M.F. Fenik, seçimlere DP’den başka Milli Kalkınma Partisi ve MP olmak üzere iki muhalif partinin daha katıldığını hatırlatmıştır²³. Bu düşünceden çıkan sonuca göre halk, salt CHP’ye karşı olan itimatsızlığından dolayı DP’ye yönelmemiştir. DP’nin elde ettiği seçim başarısı, muhalif çevrelerin iddialarının aksine DP’nin sistemli, programlı bir şekilde çalışmasının ve memleketin ana davalarını ele almasının bir ürünüdür.

CHP iktidarı döneminde DP ile basın arasında birbirlerini destekleyen bir ilişki kurulmuştur. Buna göre DP basın özgürlüğünü savunurken basın da bu partinin seçimleri kazanmasında önemli rol oynayacak yayınlar yapmış ve DP’yi adeta bir kurtarıcı olarak kamuoyuna sunmuştur. Örneğin, Cumhuriyet gazetesinin başyazarı Nadir Nadi’nin sonuçlara ilk tepkisi şöyle olmuştur; “14 Mayıs’ı Türk milleti başarılı bir imtihan günü olarak daima hatırlayacaktır. Tarihimizde ilk defadır ki kansız, ihtilâlsız, bir iktidar değişikliğine şahit oluyoruz. Demokratik sistemin temeli sayılan halk iradesi yurdumuzda tam bir olgunlukla

²¹ Hikmet Yazıcıoğlu, “Asil Türk Milletinin Kararı”, Zafer, 16 Mayıs 1950, s. 2.

²² Mümtaz Faik Fenik, “Vazife Büyük ve Çetindir”, Zafer, 18 Mayıs 1950, s. 1, 6.

²³ M. F. Fenik, “Halk Niçin DP’yi Tercih Etti?”, Zafer, 19 Mayıs 1950, s. 1.

gerçekleşti...”²⁴ Yeni iktidarın ve onun hükümetinin ağır bir yükümlülük altına girdiğini ifade eden Nadi, yeni başbakan Adnan Menderes’in dört yıllık muhalefet hayatında başarılı bir imtihan geçirdiğini ve bu ağır yükümlülüğün altından kalkabilecek kapasitede olduğunu belirtmiştir²⁵. Nadi’ye göre DP dört yıl gibi kısa bir sürede yurdun dört bir tarafında idealist vatandaşlar tarafından örgütlenmiş ve bu vatandaşlar gecelerini gündüzlerine katarak partilerini tanıtip yükseltmişlerdir. Böylece halk nezdinde kurtarıcı olarak görülmüşlerdir. Bu da seçim zaferini getirmiştir.

Ancak yine Nadi’ye göre seçim sonuçlarını sadece bu minval üzere okumak doğru değildir. DP’nin elde ettiği bu seçim başarısında CHP’nin zaafı da etkili olmuştur. Bunun içindir ki seçim çalışmaları kapsamında Demokratların karşısında halka nüfuz etmiş, halkla birlikte yürüyen başka siyasi teşekkül yoktu. Nadi, bu durumun nedenlerini ise CHP’nin yukarıdan aşağıya doğru merkezden yönetilen, halkla iletişim kurmak yerine temasını halk dışı elemanlarla sağlamaya çalışan, iyi niyetli unsurların yanında birtakım parazitlerle çevrilmiş bir teşekkül haline gelmiş olmasına bağlamıştır. Bunun sonucunda ise CHP için mağlubiyet kaçınılmaz olmuştur²⁶. Nadi, bu görüşleriyle bir yandan kazanılan zaferde DP kurmaylarının ve teşkilatlarının seçimdeki çalışmalarının rolünü gölgelememeye çalışırken, bir yandan da sonuçların böyle olmasının sebeplerinden birini CHP’nin yanlış yönetilmesine bağlamıştır.

Nadir Nadi, bu düşüncelerinde yalnız değildir. Milliyet’in başyazarı Ali Naci Karacan da seçim sonuçlarını milletin kendi iradesini hâkim kıldığı şeklinde yorumladıktan sonra geçmiş yıllardaki yönetime eleştirilerde bulunmuştur. Karacan’ın eleştirilerinin odak noktasında basın özgürlüğü ve iktisadi konular vardır; “Seçim neticeleriyle beraber hiç şüphe yok ki, memleketin üzerinden bir kâbus kalkmıştır. 14 Mayıs akşamına kadar bu memlekette vatandaş hak ve hürriyetleri nispi ve keyfi bir tarifeye bağlanmıştı. Memur vaziyetinden, tacir ticaretinden, esnaf tecziyeden,

²⁴ Nadir Nadi, “O günün Manası”, Cumhuriyet, 16 Mayıs 1950, s. 1.

²⁵ N. Nadi, “Başlarken”, Cumhuriyet, 25 Mayıs 1950, s. 1.

²⁶ N. Nadi, “Yol”, Cumhuriyet, 28 Mayıs 1950, s. 1,3.

gazeteci yaptığı tenkitlerin başına ne belalar açabileceğini bir türlü tahmin etmeyerek başının üzerinde her an bir başka tehdit kılıcı gezdirilmesinden, işçi işinden, köylü sefaletten, hülasa her cemiyet tabakası ayrı bir dertten ıstırap çekmekte ve bunların yekûnu devletin siyasi, mali, iktisadi baskısı altında gündün güne daha çok ezilen, her ferdi bunalmış, her ferdi düşünceli bir millet topluluğu vücuda getirmekte idi.” Karacan’a göre; artık vatandaşın hak ve hürriyetlerine yüzde yüz hâkim olacağı yeni bir devir açılmıştır. Bu devri de milletin kendisi açmıştır²⁷. Karacan, sonraki yazılarında da CHP’ye tazyiklerde bulunmaya devam etmiş ve özellikle Atatürk’ün vefatından sonra parti içinde onun kötülendiğini ve çizgisinden uzaklaşıldığını iddia eden yazılar yazmıştır.

Şimdiye kadar ortaya çıkan tabloda basın DP’yi olumlu karşılamasının belki de en önemli nedenleri CHP’nin geçmişteki baskıcı yönetimi ve iktisadi alanda yaşanan sıkıntılar kabul edilebilir. Bu itibarla basın, DP’yi özgürlükçü bir ortam sağlayacağı ve yeni bir iktisat politikasıyla ülkeyi kalkındıracağı gibi gerekçelerle destekliyordu. Bunun örnekleri şimdiye kadar aktarılan gazetelerle sınırlı değildir. Bunlara benzer yorumlar o dönem DP’yi destekleyen tüm gazetelerde mevcuttur. Bu düşünceye paralel fikirler aktaran Hürriyet gazetesinin sahibi Sedat Simavi, seçim sonuçlarını bir askerın hudut boyunda nöbetini bir başka askere devretmesi şeklinde yorumlamış, ortaya çıkan durum karşısında ne aşırı bir sevince kapılınması gerektiğini, ne de yeise düşülmesi gerektiğini söylemiştir. Simavi, değişen şeyin zihniyet farkı olduğunu söyleyerek CHP’nin ülkeyi babadan kalma bir çiftlik gibi yönettiğini, halkın isteklerini görmezden geldiğini ve basının ağzına kilit tıkararak onu susturduğunu ifade etmiştir. Simavi, eski iktidarın bu hatalarını yeni iktidarın tekrarlamamasını umut ettiğini belirterek; “Yeni iktidarın taze ve Demokrat mümessilleri: Siz doğru yolda yürüdükçe, biz daima yanınızda bulunacağız ve sizlere biraz da eserimiz gözüyle bakacağız”²⁸ ifadeleriyle bu umutlarının

²⁷ Ali Naci Karacan, “Bir Devir Kapandı, Bir Devir Açılıyor”, Milliyet, 31 Mayıs 1950, s. 1.

²⁸ Sedat Simavi, “Değişen Nöbet”, Hürriyet, 21 Mayıs 1950, s. 1.

gerçekleştiği takdirde yeni iktidarın her zaman yanında olacaklarını sözlerine eklemiştir.

DP'nin kuruluş safhasından itibaren muhalefet safında yerini alan gazetelerden biri de Vatan idi. Hatta DP'nin bazı kurucularının bu gazetede köşe yazıları yayınlanmaktaydı. Gazete, seçimlerden sonra DP'ye yakınlığını sürdürmüştür. Ahmet Emin Yalman, seçim sonuçlarını değerlendirirken ilk olarak İsmet İnönü'ye teselli niteliğinde bir yazı yazmıştır. İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı mevkiinden ayrılırken küçülmeyeceğini, bilakis milletin nazarında yeni bir mertebeye yükseleceğini belirten Yalman, İnönü'nün siyasi hayatının ise kapanmadığını, aksine en heyecanlı devrinin muhalefet saflarında yeni başladığını belirtmiştir²⁹. Yalman, İsmet İnönü için bu değerlendirmeyi yaptıktan sonra yeni iktidara birtakım uyarılarda bulunmuştur. DP'nin idealist, kıymetli ve vatansever vatandaşların sevk ve idaresi altında bulunduğu şüphesi olmadığına işaret eden Yalman, bu idealist tutumun makam- mevki tutkusuna dönüşmemesi gerektiğini geçmişteki tecrübelerine dayanarak belirtmiştir³⁰.

Aynı gazeteden tarihçi Tarık Zafer Tunaya, Türk siyasi tarihinde demokratikleşme adına atılan önemli adımların altını çizdikten sonra son seçimlerin Türk demokrasisi için muazzam bir inkılâp olduğunu belirtmiş ve şu cümleleri kullanmıştır; “*Şimdiye kadar hep Avrupa baskısı veya tepki olarak girişilen hareketlere mukabil; bu hareket sakin ve vakur bir inkılâp mahiyetini taşımaktadır.*”³¹

MP'ye yakınlığıyla bilinen Kudret gazetesi de başlangıçta yeni iktidarı olumlu bir şekilde karşılamıştır. Gazetenin yazarlarından Nurettin Ardıçoğlu, 14 Mayıs 1950 Seçimlerinin milli bayramlar kadar önemli olduğunu vurgulamış ve bu günü “*Milli Hâkimiyet Bayramı*” olarak nitelemiştir. Türk siyasi tarihinde ilk olarak bir iktidarın oy pusulası ile

²⁹ Ahmet Emin Yalman, “İsmet İnönü'ye Tebrik Mektubu”, Vatan, 17 Mayıs 1950, s. 1.

³⁰ A. E. Yalman, “DP'nin Geçireceği İlk İmtihanlar”, Vatan, 18 Mayıs 1950, s. 1, 3.

³¹ Tarık Zafer Tunaya, “İktidarın Terki”, Vatan, 26 Mayıs 1950, s. 3, 5.

değiştiğini belirten Ardıçoğlu, ortaya çıkan sonucun hem DP hem de CHP tarafından şaşkınlıkla karşılandığını iddia ederek, çekindiği tek şeyin yeni iktidarın zafer sarhoşluğuna düşüp tek parti dönemine benzer hareketlere teşebbüs etmesi olduğunu ortaya koymuştur³². Kudret gazetesinin DP iktidarına bu olumlu bakışı kısa süre içerisinde değişecektir. DP'nin MP'ye karşı sert bir tavır takınmasından sonra gazete DP'ye karşı cephe alacaktır.

Seçimlerden önce DP'ye açık bir şekilde destek veren Son Posta, Son Saat ve Yeni Sabah gazeteleri sonuçlardan sonra da bu tavırlarını sürdürmüşlerdir. Seçim sonuçlarını gazetedeki köşesinde değerlendiren ve aynı zamanda Bursa'dan DP milletvekili seçilen Selim Ragıp Emeç, yaşanan gelişmeleri “*Ferahlık Devri*” olarak nitelemiş ve şu ifadeleri kullanmıştır; “*Her taraftan gelen haberler ve içinde yaşadığımız şu beldenin havası, ortalıkta hiss olunur bir ferahlık hâsıl olduğunu bize bildiriyor ve duyuruyor. Düne kadar tabiat şartları biraz aksi gitmekte idi. Eski Mayıs'ın haftasına bastığımız halde henüz palto ve pardösüler sırtlardan çıkmamıştı. Şimdi hava ısındı, tatlı yüzlü güneşin hararetiyle vücutlara da biraz cevvaliyet geldi. Fakat havada duyulan ferahlık bundan dolayı değildir. O daha ziyade manevidir...*”³³ Görüldüğü üzere Emeç, ülkeye bir ferahlığın geldiğini bu ferahlığın 27 yıllık iktidarın değişmesinden kaynaklandığını ima etmiş, yazısının devamında; dünün asık suratlı, kasvetli insanların yüzünde bir neşe halinin zuhur ettiğini iddia etmiştir.

Son Saat gazetesinin başyazarı Cihat Baban'a göre son seçim sonuçları Türk milletinin en büyük inkılâbıdır³⁴. Bu inkılâbın gerçekleşmesinde DP'lilerin çabaları kadar İsmet İnönü'nün de payı vardır. Buna göre İnönü, bulunduğu makamdan çekilmekle aslında memleketine en büyük hizmeti ifa etmiştir³⁵.

³² Nurettin Ardıçoğlu, “Ne İdik Ne Olacağız?” Kudret, 17 Mayıs 1950, s. 1, 4.

³³ Selim Ragıp Emeç, “Ferahlık Devri”, Son Posta, 18 Mayıs 1950, s. 1.

³⁴ Cihat Baban, “Yeni İnkılap Türk Milletine Kutlu Olsun”, Son Saat, 15 Mayıs 1950, s. 1.

³⁵ C. Baban, “En Güzel Miras”, Son Saat, 20 Mayıs 1950, s. 2.

Yeni Sabah ise son seçimler ile birlikte Türkiye’de artık yeni bir dönemin açıldığını, ihmallerle dolu bir dönemden geçildiğini, bu dönemin yıkıntılarının temizlenmesi için DP’ye büyük bir vazife düştüğünü ifade etmiştir³⁶. Gazeteye göre; iktidarı eline alan DP, memleket idaresinde tam bir zihniyet değişikliği getirecek, ziyafet sofraları, israf ve savurganlık sona erecek, kötülükle mücadele edilecek, menfaatçilik son bulacaktır³⁷.

Buraya kadar üzerinde durulan DP’yi destekleyen basın görüşlerinden bir çıkarım yapılacak olunursa; iktidar sahiplerinin, iktidarlarını sürdürmek ve meşruiyetlerini sağlamak için kamuoyunun desteğini sağlamaları yaşamsal niteliktedir. Bu desteği sağlayan en önemli kaynak basındır. Yakın tarih için bu durum böyledir. Ancak bir hakikat vardır ki, siyasal iktidarların basın kamuoyu oluşturma işlevinden yararlanabilmeleri için, basın özgürlüğünü sağlamak gibi bir görevi de yerine getirmeleri gerekmektedir. Bu görev ekonomik destek, siyasal baskılardan koruma, basına kolaylıklar sağlama şeklinde olabilir. CHP’nin iktidardan düşüşü ve yerine DP’nin gelmesi ile ilgili olarak belki de gözden kaçırılmaması gereken en önemli hususun bu olduğunu söylemek mümkündür.

1.2.Yeni İktidara, CHP Yanlısı Basının Bakışı

CHP yanlısı yayın politikalarıyla bilinen gazeteler de seçim sonuçlarını sükûnet ile ve ortaya çıkan durumu kabullenmiş bir şekilde karşılamışlardır. Sonuçların belli olmasından sonra Ulus’taki köşesinde bir yazı kaleme alan Hüseyin Cahit Yalçın, ortaya çıkan tablonun DP’nin muzafferiyetini gösterdiğini ifade etmiştir. Yalçın’ın aktardığına göre seçimler memleketin her yerinde sükûnet içinde, intizamlı bir şekilde ve itidal dairesinde gerçekleşmiştir. Her vatandaş oyunu hür bir şekilde kullanmış, dikkate değer bir olay çıkmamış ve seçime katılım oranı tahminlerin üzerinde olmuştur. Yalçın’a göre bu durum iki şeyi ispat etmektedir. Birincisi; Türk milletinin kendi mukadderatını eline alma azmi

³⁶ “Çok Dikkatli Olmak Lazım”, Yeni Sabah, 19 Mayıs 1950, s. 1.

³⁷ “Fazilet Mücadelesi Başlamalıdır”, Yeni Sabah, 22 Mayıs 1950, s. 1, 5.

pek kuvvetlidir. İkincisi ise; bu seçimler göstermiştir ki Türkiye’de demokratik sistemin gerektirdiği fikri gelişme yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Yalçın, tüm bu gelişmelerin meydana gelmesinde CHP faktörünün ön planda olduğunu iddia etmiştir. Atatürk bu seviyeye ulaşmak için bir temel atmış, ondan sonra gelen İsmet İnönü bu temeli sağlamlaştırmış ve nihayet istenilen demokratik gelişme sağlanmıştır. CHP, aslında seçimleri kaybetmesi ve iktidarı DP’ye vermesi ile memlekete büyük bir hizmet ifa etmiştir³⁸.

Yalçın’a göre son seçimler ile birlikte Türkiye’de bir devir kapanmış, yeni bir devir açılmıştır. Ona göre kapanan devir, *Milli Kahraman* cumhurbaşkanları devridir. Yeni devir ise alelâde fani vatandaşlar arasından seçilmiş alelâde cumhurbaşkanları devridir. Buna göre *Milli Kahraman* cumhurbaşkanları tarihin malı olurlar. Fakat normal cumhurbaşkanları arasında öyleleri olacaktır ki zamanın unutmaya defterleri içinde isimlerini bulmak ve hatırlamak için epey zahmet çekmek icap edecektir³⁹. Yalçın, yapmış olduğu bu çıkarımla eski Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’nün *Milli Kahraman* olduğunu ve halkın gönlünde yer edindiğini, bunun için unutulmayacağını ve yeni gelecek cumhurbaşkanlarından bazılarının da millete mal olmuş şahıslar olmayacağı için zamanla unutulup gideceklerini iddia etmiştir.

Yalçın, bir başka yazısında seçimlerin böyle sonuçlanacağını hiç kimsenin aklından geçirmedeğini fakat bu sonuca rağmen CHP’nin yine de memleket içinde büyük bir kuvvet olarak yoluna devam ettiğini belirtmiştir. CHP’nin seçimlerde çoğunluk sistemi taraftarı, DP’nin ise nispi temsilden yana olduğunu ifade eden Yalçın, sonuçta CHP’nin *kendi sevgilisinden* darbeyi yediğini ancak bu görüşüne sadık kalacağını söylemiştir⁴⁰. Yalçın’a göre yeni iktidar dört konuda oldukça şanslıdır. Bunlar;

³⁸ Hüseyin Cahit Yalçın, “Büyük İsmet İnönü”, Ulus, 16 Mayıs 1950, s. 1, 3.

³⁹ H. C. Yalçın, “Yeni Bir Devir Açılıyor”, Ulus, 17 Mayıs 1950, s. 1.

⁴⁰ H. C. Yalçın, “Halk Partisinin Kuvveti”, Ulus, 24 Mayıs 1950, s. 1, 3.

1. 27 yıllık iktidarı saf dışı bırakarak başa geçmiştir ve bu onun için büyük bir enerji kaynağı olacaktır.
2. Bütün memleket iyi temenniler ile gözlerini ona çevirmiştir.
3. Yeni hükümet ellerini kollarını bağlayacak ağır yüklü bir maziye sahip değildir ve bundan dolayı memleket işlerini yürütürken cesur adımlar atabilecektir.
4. Yeni hükümet yıkıcı bir muhalefete kısır mücadeleler şeklinde boğuşmayacaktır⁴¹.

Görüldüğü gibi Hüseyin Cahit Yalçın, seçim sonuçları üzerine yapmış olduğu yorumlarda DP'yi destekleyen basının aksine CHP ve İsmet İnönü faktörü üzerinde durmuş, Türkiye'nin demokrasi yolunda bu iki etken sayesinde ilerlediğini iddia etmiştir.

CHP'nin genç isimlerinden olan, aynı zamanda demokrasi yanlısı olarak bilinen ve partisi içindeki 35'ler grubunda⁴² yer alan Nihat Erim, milletvekili seçilememesinin ardından Ulus'taki köşesinde yazılar yazmaya başlamıştır. Erim, seçim sonuçlarını genç yaşına rağmen olgunlukla karşılamış ve Türkiye'de tek partili yönetimin sona ermesinin ülkenin geleceği açısından daha hayırlı olacağını anlatmaya çalışmış, yeni iktidarı kapalı bir kutu gibi gördüyse de iyi dileklerini esirgememiştir⁴³.

Diğer taraftan yine CHP yanlısı olan Akşam gazetesinin yeni başyazarı Dışişleri eski bakanı Necmettin Sadak sonuçları değerlendirirken, DP'nin henüz genç bir parti olduğunu ve bu gençliğin getirmiş olduğu enerjiyle çalıştığını, böylece seçimleri kazandığını ifade etmiştir⁴⁴. Sadak, Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'den de övgü dolu sözlerle bahsetmiştir. Geçmiş yıllarda DP'nin yapmış olduğu muhalefeti ise şöyle eleştirmiştir; “Muhalefet-yani eskisi- dört yıldır her gün: ‘Hürriyet isteriz!’ avazeleriyle ortaya atılmıştı. Hürriyet yoktu. Dört yıl

⁴¹ H. C. Yalçın, “Talihli Hükümet”, Ulus, 27 Mayıs 1950, s. 1.

⁴² Çok partili hayata geçişle birlikte CHP içinde oluşan, politik konulara ılımlı yaklaşımlarıyla bilinen ve daha çok genç partilileri içine alan bir gruptur.

⁴³ Nihat Erim, “Yeni Devir Yeni Mesuliyet”, Ulus, 17 Haziran 1950, s. 3.

⁴⁴ Necmettin Sadak, “Eski İşime Başlarken”, Akşam, 22 Mayıs 1950, s. 1.

bu hürriyetsizlik içinde hürriyet istendi, dört yıl bu hürriyetsizlik içinde iktidara küfür edildi ve nihayet bu hürriyetsizlik içinde bir seçim yapıldı ve hürriyetsizlikten şikâyet edenler hürriyet isteyerek iş başına geçebildiler. Biz, bugünkü muhalefet, hürriyet istemiyoruz. Bugüne kadar bilfiil mevcut, iktidarın devir ve teslimini mümkün kalmış olan hürriyet bize kâfidir. Hürriyeti artırmak için dahi, bugünkü hürriyete dokunulmamasını dileriz.”⁴⁵

Ancak; Sadak’ın bu görüşlerinin aksine DP’yi destekleyen gazeteler, geçmiş yıllarda bir hürriyetsizlikten şikâyet ederek seçim sonuçlarının belli olmasının ardından konuyu satırlarına taşımaktan geri durmamışlardır.

Vakit gazetesinin başyazarı Asım Us ise seçim sonuçlarını değerlendirirken; beş seneden beridir muhalefet lehine yayın yapan tüm gazetelerin CHP’nin tek parti anlayışından kurtulamayacağını, İsmet İnönü’nün bir *diktatör* olduğunu ve o makamında kaldıkça seçim kanununda yapılan değişikliklerden olumlu netice alınamayacağını ifade ettiklerini belirtmiş, son seçimlerin bu iddiaları boşa çıkardığını ileri sürmüştür. Us’a göre bu iddiaların kaynağı MP idi ve bu bakımdan seçimler CHP’den ziyade MP için ağır bir yenilgidir. Us, yazılarında CHP’ye seçim mağlubiyetini yakıştıramamakta ve CHP’nin dışında başka mağluplar arayışı içindedir. Mağlubiyetin Parti’de yaratacağı olumsuz etkiyi azaltmaya çalışmaktadır. Bu görüşünde o kadar ileri gitmiştir ki *CHP’nin seçimleri kaybetmesi ve bu kayıp sonucunda İnönü’nün cumhurbaşkanlığından çekilmesi, demokrasi yolunda halkçılar adına kaydedilecek bir zaferdir*⁴⁶ diyerek mağlubiyeti zafer gibi gösterme oyunu oynamıştır. Us, Ulus ve Akşam gazeteleri çoğunluğa dayalı mevcut seçim sisteminin CHP’nin ürünü olduğunu ve bundan pişmanlık duymadıklarını belirtmiş olmalarına rağmen ortaya çıkan sonuçların adalet meselesini ortaya çıkardığını ifade etmiştir. Ona göre,

⁴⁵ N. Sadak, “Dilediğimiz İki Şey”, Akşam, 23 Mayıs 1950, s. 1.

⁴⁶ Asım Us, “Zaferden Farksız Bir Mağlubiyet”, Vakit, 17 Mayıs 1950, s. 1.

seçimlerde siyasi partilerin aldıkları oy ile kazandıkları milletvekillikleri arasında büyük bir orantısızlık vardır⁴⁷.

Seçim sürecinde CHP'yi destekleyen gazetelerden bir diğeri olan Son Telgraf gazetesinin başyazarı Etem İzzet Benice de bu sonuçların ortaya çıkmasında ağırlıklı olarak CHP ve İnönü faktörü üzerinde durmuştur. DP'nin iktidarı devralmasını milli tarihimizin en büyük ve en müstesna hadisesi olarak değerlendirmiş, milli iradenin bu tarzda tecelli etmesini iki ana başlıkta toplamıştır;

1. İnönü'nün idealist tutumu,
2. CHP'nin demokrasi inkılâbımızı başarmak yolundaki büyük, samimi ceht ve azmi⁴⁸.

Görüldüğü gibi CHP yanlısı basın seçim sonuçları okumalarını CHP ve İnönü üzerinden yapmışlardır. Buna göre Türkiye, bu iki siyasi aktör sayesinde kansız bir demokrasi ihtilâli gerçekleştirmiştir. Ancak yeni iktidara destek olan basına göre ise durum bunun tam zıttı görünümündedir. Bu nedenle DP yanlısı bu basın sürekli olarak CHP uygulamalarının demokrasiye geçişi zorlaştırdığı iddialarını ileri sürmüştür.

1.3. İktidarının Sonraki Yıllarında Basın-DP İlişkisi

1950 Seçimlerinde basının çoğunun desteğini alan DP'nin ilerleyen yıllarında basın ile ilişkileri değişkenlik göstermiştir. DP'nin seçim propagandası her kesimden insanı cezbedecek bir özgürlük, refah ve eşitlik vaadi sunuyordu. Bu itibarla DP'nin ilk icraatlarından biri, basına verdiği sözü yerine getirip yeni bir basın kanunu çıkartmak oldu. 15 Temmuz 1950'de kabul edilen yeni basın kanunu ile birlikte gazete ve dergi çıkarmak için artık hükümetin izni veya ruhsatına gerek kalmıyor, basın suçları için alanında uzman özel mahkemeler kuruluyor, basın yoluyla işlenen suçlara karşı gazete sahipleri cezai sorumluluktan kurtulup sorumlulukları hukuki

⁴⁷ A. Us, "Seçimlerde Adalet Meselesi", Vakit, 25 Mayıs 1950, s. 1.

⁴⁸ Etem İzzet Benice, "İnönü ve Muhalefet Mevkiinde Cumhuriyet Halk Partisi", Son Telgraf, 17 Mayıs 1950, s. 1, 3.

ve mali alanlarla sınırlandırılıyordu. Ayrıca basın emekçileri de patron karşısında güçlenmişlerdi. Bundan böyle sendika kurabilecekler, sosyal sigortalardan yararlanabilecekler, haftalık/aylık tatil haklarına sahip olacaklar, işverenlerle sözleşme yapacaklar ve tazminat alabileceklerdi. DP iktidarının ilk yılları basınla adeta balayı yaşadığı yıllardı. Gazeteciler, mesleklerini keyifle ve özgürce yapabilecekleri yasal güvenceye kavuşmuşlar, ayrıca o ana kadar sahip olmadıkları kazanımlar elde etmişlerdi⁴⁹.

Süreç içerisinde basının genelinin DP'yi desteklediği görülmektedir. Ancak bu destek iki boyutludur. Destekçilerden bir kısmının DP ile olan ilişkisi ideolojik benzeşme göre şekillenirken diğer kısmının ilişkisi çıkarsal beklentilere göre şekillenmiştir. Bu duruma birkaç örnek verilecek olunursa; 21 Ocak 1953'te, 1940'dan itibaren İstanbul'da yayın yapan Marmara gazetesinin sahibi Bedros, Başbakan Adnan Menderes'e gönderdiği mektupta; gazetelerinin resmi ilanlardan mahrum edildiğinden dolayı oldukça müşkül vaziyete düştüğünü dile getirmiş, kendilerine resmi ilan verilmeyişinin nedenini, ilgili kişilerin kendilerini yeterince tanımıyor olma ihtimali olarak belirtmiştir. Mektup, DP'ye aidiyeti ispat adına şu cümlelerle bitmiştir; “*Bu vesile ile sizlere bağlılığımızı bir kere daha belirterek kıymetli dakikalarınızı aldığımızdan dolayı özür diler, derin saygılarımızı sunarız.*” Bu durumdan şikâyetçi olan gazetelerin sayısı az değildir. Diyarbakır'daki Demokrasiye Güven gazetesinin sahibi yine 1953'te aynı konuyu gündeme getirir. Menderes'e Diyarbakır'da yayınlanan altı gazeteden sadece kendilerinin DP'yi desteklediklerini, resmi ilanların CHP'li gazetelere verildiğini belirtir. Lo Jurnal Doryan (Le Journal d'Orient) sahibinin 21 Eylül 1955 tarihli gönderdiği uzun mektupta da DP'den maddi beklentiler konu edilir ve kendilerine vaat edilen hiçbir şeyin yerine getirilmediği öne sürülür⁵⁰.

⁴⁹ Funda Şenol Cantek, “Ellili Yıllar Türkiye'sinde Basın”, Türkiye'nin 1950'li Yılları, Haz: Mete Kaan Kaynar, İletişim Yayınları, İstanbul 2015, s. 423- 423.

⁵⁰ Ömer Obuz, “Adnan Menderese Gönderilen Bazı Mektup ve Telgraflar Üzerine: STOP”, International Journal Of Eurassia Social Sciences, VIII/ 27, 2017, s. 721.

DP'nin basın ile yaşadığı balayı dönemi birkaç sene içinde sona ermiştir. İktidarı devraldıktan sonra Demokratlar asker ve bürokrat kadrolarında köklü bir tasfiyeye girişmiş, bunun yanında 1953'te CHP mallarına el konulmuştur. Bu arada aynı yıl *Neşir Yoluyla Veya Radyo İle İşlenecek Cürümler Hakkında Kanun Tasarısı* kabul edilmiştir. Bu kanun ile birlikte basın suçlarına verilecek cezalar ağırlaştırılmış, ispat hakkı ortadan kaldırılmıştır. Kanunu eleştiren Hüseyin Cahit Yalçın, Bedii Faik, Metin Toker ve Cüneyt Arcayürek gibi gazeteciler tutuklanmışlardır⁵¹. Ahmet Emin Yalman anılarında o günleri şöyle anlatmaktadır; “1950 ile 1954 arasında basının Hükümetle sıkı bir işbirliği halinde bulunmasına, muhalefetin haksız hücumlarına karşı devamlı surette kalkan vazifesini görmesine rağmen, başarı iktidarın başını döndürdü, basınla yıllardır devam eden samimi işbirliği hiçe sayıldı.”⁵² Yalman'ın da ifade ettiği gibi 1954'e kadar basın ile iyi giden ilişkiler bozulmaya başlamıştır.

Bozulan ilişkiler nedeniyle 1954-60 yılları arasında sonu gelmeyen basın davaları açılmıştır. Sadece dört yıllık bir süre içinde (Mart 1954-Mayıs 1958) 1161 gazeteci hakkında kovuşturma yapılmış ve bunlardan 238'inin mahkûmiyetine karar verilmiştir. 1958-60 yılları ise yurdun her yerinde sayısız basın davalarına bakıldığı bir dönemdir. Bu dönemde basında havayı gerginleştiren ilk olay Hüseyin Cahit Yalçın'ın 24 Eylül 1954'te 26 ay hapse mahkûm olmasıdır⁵³. Böylece iktidara gelişinde basının desteğini alan DP, 1954'ten başlayarak bu desteği kaybetmeye başlamış, DP'yi destekleyen gazeteler bile iktidarı şiddetle tenkit ederek muhalefet saflarında yer almıştır.

2. Basının Yeni İktidardan Beklentileri

Cumhuriyet tarihinde yaşanan bu ilk iktidar değişimi, yeni iktidardan beklentileri de beraberinde getirmiştir. Basın yeni iktidardan başta iktisadi

⁵¹ F. Şenol- Cantek, *Ellili Yıllar Türkiye'sinde Basın*, s. 424.

⁵² Ahmet Emin Yalman, *Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim*, II, Pera Turizm ve Ticaret AŞ, İstanbul 1997, s. 1639.

⁵³ Hıfzı Topuz, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1973, s. 193.

olmak üzere, siyasi, sosyal birçok konuda beklentilere girmiştir. Ancak henüz iktidarı yeni ele almasından dolayı DP'nin yayın organı Zafer Gazetesi ve yeni iktidar lehine yayın yapan Yeni Sabah Gazetesi ile birlikte Cumhuriyet Gazetesi gibi diğer basın çevrelerinde de beklentilerin yerine getirilmesi için zamana ihtiyaç olduğu düşüncesi öne çıkmıştır⁵⁴.

Yeni iktidardan en önemli beklenti iktisadi sahada olmuştur. Aynı zamanda DP Milletvekili olan Mümtaz Faik Fenik, bu beklentiye şöyle ifade etmiştir; “*Memleketin isteği nedir? İstenilen şeyler malumdur: Devlet bütçesinde israfları önlemek, memlekette şimdiye kadar atıl bırakılan servet kaynaklarını kıymetlendirmek, mevcut olanları daha rasyonel bir şekilde işleyerek maliyet fiyatları üzerinde indirmeler yapmak, serbest teşebbüsü şimdiye kadar hapsedildiği yerden kurtarıp vatandaşlarda iş yapma kabiliyetlerinin inkişafına hizmet etmek, iç ve dış ticareti durgunluktan kurtarmak ve nihayet vatandaşları ellerindeki para ile daha fazla mal alabilir ve daha çok mal devredebilir hale sokmak.*”⁵⁵

Son Saat gazetesinin başyazarı Cihat Baban, tek parti sistemlerinin dünyanın neresinde olursa olsun tasfiyeye uğradıktan sonra arkalarında iki sorun bıraktıklarını, bunlardan birinin mali problemler birinin de menfaatperestler zümresi olduğunu dile getirmiştir. Son seçimler ile birlikte bu zümrenin ortadan kalktığını, ancak mali problemlerin hâlâ ortada olduğunu belirten Baban, DP'nin bu sorunu gidereceğini umduğunu ve özel teşebbüse geçilmesinin memleket içinde ferahlık uyandıracığını ifade etmiştir⁵⁶.

Basının en çok üzerinde durduğu ikinci konu anti demokratik kanunlar ve basın hürriyetidir. Bu konuda Necmettin Sadak mevcut kanunların yeterli olduğunu, yeni iktidarın onları korumasının bile kâfi geleceğini daha önce ifade etmişti. Asım Us'a göre ise CHP anti demokratik kanunların tadili için önemli adımlar atmış, ancak DP'yi bir türlü tatmin

⁵⁴ Nadir Nadi, “Ne İstiyoruz”, Cumhuriyet, 17 Haziran 1950, s. 1.

⁵⁵ M. F. Fenik, “Menderes Kabinesi”, Zafer, 24 Mayıs 1950, s. 1, 6.

⁵⁶ C. Baban, “Menderes Hükümetinin Yeni Programı”, Son Saat, 31 Mayıs 1950, s. 1, 2.

edememiştir. Bundan dolayı Demokratlar bu bahiste kendilerini göstermek zorundadır⁵⁷. Etem İzzet Benice de, son seçimlerin demokrasi adına büyük bir zafer olduğunu, bu idealin sürdürülebilmesi için başta gelen unsurun basın ve fikir hürriyetini teminat altına almak olduğunu ifade etmiştir. Benice'ye göre DP, kendisi muhalefette iken CHP'nin ona sağladığı toleransın aynısını göstermek mecburiyetindedir⁵⁸.

CHP yanlısı basın tarafından aktarılan bu görüşlerden anlaşılacağı üzere kimisi geçmişte anti demokratik kanunların varlığını kabullenmiş kimisi ise bunu inkâr etmiştir.

Görüldüğü üzere yeni muhalefet taraftarı gazeteler basın hürriyetinden bahsetmişlerdir. Buna karşılık yeni iktidarı destekleyen gazeteler ise zümre tahakkümü üzerinde durmuşlardır. Zafer gazetesinden Hikmet Yazıcıoğlu, CHP'nin iktidarda olduğu zamanlarda en büyük şikâyetlerin haksızlıktan ileri geldiğini iddia etmiş, buna karşılık o zamanki yöneticiler kanun dışında hiçbir iş yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Dönemin milletvekilleri de kendilerini seçenlerin tenkitlerine mâni olmak için dolambaçlı yollar aramaktan geri durmamışlardır. CHP'nin bir zümre tahakkümü oluşturduğunu iddia eden Yazıcıoğlu, artık devrin değiştiğini, kendilerine düşen en önemli vazifenin sınıf oluşumunu ortadan kaldırmak olduğunu belirtmiştir⁵⁹.

MP'nin önde gelen isimlerinden Sadık Aldoğan da benzer bir şekilde zümre tahakkümü üzerinde durmuştur. Aldoğan'ın hedefinde ise İsmet İnönü vardır. Aldoğan'ın ifadesiyle İnönü, Atatürk'ün vefatı ile birlikte devlet yönetimini ele almış, kendi yakınlarını milletvekili yapmış, ülkeyi istediği gibi yönetmiştir. Ona göre; 1950 Seçimleriyle bir zümre tasfiye

⁵⁷ A. Us, "İktidardan Halkın Bekledikleri", Vakıf, 24 Mayıs 1950, s. 1.

⁵⁸ E. İ. Benice, "DP İktidarından İlk İsteğimiz", Son Telgraf, 18 Mayıs 1950, s. 1.

⁵⁹ H. Yazıcıoğlu, "Bize Düşen Vazife", Zafer, 21 Mayıs 1950, s. 2.

edilmişse de DP ile birlikte bir başka zümrenin oluşma tehlikesi vardır ve yeni iktidar bu konuda dikkatli olmalıdır⁶⁰.

Konuyla ilgili olarak Hürriyet gazetesinde isimsiz yayınlanan yazıda da şu ifadeler kullanılmıştır; “Yavaş da olsa dertlerimizin hemen hepsinin hüsnüniyetle halledileceğine inananlardanız. Yeter ki iş başına getirilecek insanlar bu işlerin ehli olsun. Artık adama iş değil, işe adam bulmak düsturunu benimsemiş olalım. İstiyoruz ki yeni partide dayıları ve amcaları olanlar ön safa geçip bilgiçlik ve işgüzarlık taslamasınlar. Dayı, amca, hala, teyze, hısım, akraba politikasından artık bu millet bıktı, usandı.”⁶¹ Gazetelerin tüm bu uyarılarına karşılık Mümtaz Faik Fenik kendilerini eleştirebilen bir parti olacaklarını şöyle ifade etmiştir; “Biz daima kendi kendimizin en şiddetli münekkidi olacağız ve kendilerine vazife verilen arkadaşların kusurunu, tembelliğini, ihtimalini görürsek onu tenkit etmekten uzaklaşmayacağız. Aksi takdirde biz de vazifemizi yapmayan, insanların ağır mesuliyetini sırtımıza yüklenmiş oluruz.”⁶²

Basın en çok yukarıda adı geçen iki konu üzerinde durmuş, diğer meseleler bunların gölgesinde kalmıştır. Bunlar arasında Atatürk inkılâpları ve eğitim gibi konular vardır. Ulus gazetesinin eski başyazarı Falih Rıfki Atay, Atatürk inkılâpları konusunu Cumhuriyet gazetesinde şöyle dile getirmiştir; “Bizim için ana mesele yeni iktidarın Atatürk inkılâplarına sınımsız bağlı kalmasıdır. Çünkü bu inkılâplar Türk kurtuluşunun birbirini tamamlayıcı, feda edilemez temelleridir. Eğer memlekette hangi parti iktidara gelse, inkılâp nizamının bozulmaksızın devam edip gideceği kanaati yerleşecek olursa, DP, Cumhuriyet tarihinde büyük bir şeref kazanmış olacaktır.”⁶³ Benzer konuya değinen Nadir Nadi, laiklik konusunda yeni hükümete uyarılarda bulunmuştur. Nadi bu konuda şu görüşleri dile getirmiştir; “Laiklik konusunu ezan cephesinden ele alan Sayın Menderes, kanaatimce hareket noktasını yanlış seçmiştir. Onun iyi niyetlerinden

⁶⁰ Sadık Aldoğan, “Zümre Tahakkümü Sona Erecektir Mi?”, Kudret, 26 Mayıs 1950, s. 2.

⁶¹ “DP’den Ne Bekliyoruz?”, Hürriyet, 1 Haziran 1950, s. 1.

⁶² M. F. Fenik, “Büyük Milletin Büyük Elçileri”, Zafer, 22 Mayıs 1950, s. 4.

⁶³ Falih Rıfki Atay, “İktidar”, Cumhuriyet, 21 Mayıs 1950, s. 2.

şüphelenmek için ortada hiçbir sebep yoksa da bu sözler yeni hükümet aleyhine ileri geri birtakım propagandalar yapılmasına imkân verecektir. Nitekim bu ezan meselesini ileri sürerek DP'nin yarın fes giyilmesine, öbür gün Arap harfleri kullanmasına müsaade edeceğini söyleyenler şimdiden görülüyor. DP, memleketimizde bir irtica hareketini desteklemeyeceğine göre, kendini yanlış tanıtabilecek propagandaları vaktinde önlemesini bilmelidir.”

Görüldüğü üzere Nadi yeni iktidarın iyi niyetinden şüpheli değildir. Ancak, özellikle aydın çevreler üzerinde oluşturacağı etkiden dolayı laiklik konusunda hükümeti uyarma ihtiyacı hissetmiştir. Kaldı ki Nadi, eski iktidar CHP'yi de bu hususta eleştirmekten geri kalmamıştır. Son dört yılda her iki partinin de oy kaygısıyla laiklik dışı uygulamalar gerçekleştirdiğini iddia eden Nadi, CHP'ye eleştirilerini şöyle dile getirmiştir; *“Bu hususta ilk adımı Halk Partisinin attığı da maalesef bir gerçektir. İlkokullara din derslerini koyduran, İlahiyat Fakültesi kuran, türbeleri birer birer açan, hatta seçimlerde tarikat şeyhlerinden yardım isteyen Halk Partisi hükümetleri değildir de kimdir?”*⁶⁴

Eğitim konusuna değinen Kemal Edip Kürkçüoğlu, ilkokuldan üniversiteye kadar tüm eğitim kademelerinde sorunlar olduğunu belirtmiştir. Kürkçüoğlu'na göre talimatnameler aksak, öğretme metodu bozuk, kitaplar hatalı ve eksiktir. Özellikle Doğu bölgelerinde okul binası ihtiyacı had safhadadır ve yeni iktidarın bin bir türlü sorunlar arasında bu meseleye de el atması gerekmektedir⁶⁵. Seyfi Kurtbek de önceki iktidar döneminde uygulamaya konan Doğu Kalkınma Programına eleştirilerde bulunmuş, bir ülkenin doğu- batı/ kuzey- güney diye ayrılamayacağını, her bölgeye eşit derecede yatırım yapılması gerektiğini ortaya koymuştur. Kurtbek'e göre;

⁶⁴ N. Nadi, “Ezan”, Cumhuriyet, 7 Haziran 1950, s. 1.

⁶⁵ Kemal Edip Kürkçüoğlu, “Maarifimizin İstikrar ve Program İhtiyacı”, Zafer, 4 Haziran 1950, s. 2.

Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi

Academic Journal of History and Idea

Cilt:IV/Sayı:XIII/Aralık/MMXVII

Volume:IV/Number:XIII/December/MMXVII

ISSN:2148-2292.

АКАДЕМИЧЕСКАЯ ИСТОРИЯ И МЫСЛЬ

Koçlar/atdd/0000-0003-2373-945X- Öz durgun/atdd/0000-0002-3527-9270

Makale Başv. Tarihi:19/10/2017

Makale Y. Kabul Tarihi:15/12/2017

Doğu bölgesine üniversite kurmakla, iktisadi lüzum ve şartlara bakmadan fabrikalar yerleştirmekle Doğu'nun kalkınması hızlanmış olmaz⁶⁶.

⁶⁶ Seyfi Kurtbek, "Doğu Kalkınması", Zafer, 8 Haziran 1950, s. 1, 6.

Sonuç

1950 Genel Seçimleri, Türkiye Cumhuriyeti tarihi açısından büyük önem arz etmektedir. Bu seçimler ile Türkiye’de ilk defa iktidar değişiyordu. Cumhuriyet’in ilanından sonra 27 yıl boyunca iktidarı elinde tutan CHP, bu seçimlerde aldığı yenilgiden sonra muhalefete geçiyordu. Bu seçimler DP’ye büyük bir güç katarken, CHP safında ise büyük bir prestij kaybına neden olmuştur. Ülke genelinde esen demokrasi rüzgârından basın da nasibini almış, gazetelerin büyük bir kısmı iktidar değişikliğini olumlu karşılamıştır. DP’nin muhalefet döneminde basın özgürlüğünün savunucusu olması, birçok demokratik vaatler vermesi ve bunun akabinde 1950 Seçimlerini kazanmasıyla basın onu adeta bir kurtarıcı olarak kamuoyuna sunmuştur. Öyle ki 1950’lerin ilk yarısı *beyaz devrim* olarak değerlendirilmiştir. Seçimlerden sonra değiştirilen basın yasasının getirdiği özgür ortam DP iktidarının başlarında basın için oldukça memnunluk vericiydi.

Seçimlerden sonra DP’yi destekleyen basının tavrı ve yeni iktidara karşı yaklaşımı-bakış açısı iki noktada açıklanabilir. Birincisi; yeni iktidarı koşulsuz-şartsız destekleyenler, ikincisi ise yeni iktidarı desteklemekle birlikte birtakım uyarılarda bulunanlar ve DP’nin iktidara gelişinin nedenleri arasında farklı birtakım faktörler ileri sürenlerdir. Birinci grup arasında Zafer, Yeni Sabah ve Son Posta gazeteleri vardır. Örneğin, Son Posta gazetesinin başyazarı Selim Ragıp Emeç seçim sonuçlarını “*Ferahlık Devri*” olarak nitelmiştir. İkinci grupta yer alan Cumhuriyet, Milliyet ve Hürriyet gazetelerinin ortak noktası; ortaya çıkan sonuçları DP’nin başarılı işler yapmasının yanında CHP’nin geçmişteki kötü yönetimine de bağlamışlardır. Vatan ve Son Saat gazeteleri seçimlerden önce ve sonrasında DP’ye desteğini sürdürmüş, İsmet İnönü’yü teselli etmekten geri durmamışlardır. Kudret gazetesi ise, DP’ye devri sabık yaratmaması için uyarılarda bulunmuştur.

Yeni iktidarı destekleyen gazetelerin tavrı böyle olurken, yeni muhalefet yanlısı gazetelerin seçim sonuçlarına bakış açılarında farklılıklar

mevcuttur. Bu gazetelerden Ulus, Vakit ve Son Telgraf sonuçları kabullenseler de bu tablonun ortaya çıkmasını İsmet İnönü'nün idealist tutumuna ve CHP'nin demokrasi yolundaki azmine bağlamışlardır.

Bununla birlikte basının yeni iktidardan beklentileri de oluşmaya başlamıştır. Bu beklentilerin büyük bir kısmını karşılayan DP'ye iktidarının ilk yıllarında basının desteği sürmüştür. Ancak, 1954 Seçimleri basın-DP ilişkileri açısından bir dönüm noktasıdır. DP, 1954 Seçimlerinde her ne kadar oy oranını 1950'ye göre artırsa da aslında bu seçimler iktidar için bir çöküşün başlangıcı idi. 1954'e kadar basının kendisinden beklediklerini büyük oranda yerine getiren DP, bu tarihten itibaren hemen her konuda basın ile ters düşmeye başlamıştır.

Türk demokrasisi açısından önemli bir gelişme olan DP'nin iktidara gelişi, Türk demokrasisine ivme kazandırmış, gerek siyasi, gerek iktisadi, gerekse sosyal alanda birçok ilerleme kaydedilmiştir. Ancak Türkiye Cumhuriyeti tarihi açısından iyi temennilerle başlayan bir iktidar döneminde basın, hayatta kalabilmesi için DP hükümeti ile nasıl ilişki kurması gerektiğine dikkat etmesi elzem hale gelmişti. Buna dikkat etmeyince de DP ile ters düşmeye başlamıştı. Böylece başlangıçta DP iktidarını destekleyen basın, daha sonra iktidardan bu desteğini çekmiş, muhalif bir kimliğe bürünmüştür.

Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi

Academic Journal of History and Idea

Cilt:IV/Sayı:XIII/Aralık/MMXVII

Volume:IV/Number:XIII/December/MMXVII

ISSN:2148-2292.

АКАДЕМИЧЕСКАЯ ИСТОРИЯ И МЫСЛЬ

Koçlar/atdd/0000-0003-2373-945X- Özduygün/atdd/0000-0002-3527-9270

Makale Başv. Tarihi:19/10/2017

Makale Y. Kabul Tarihi:15/12/2017

Kaynakça

A. ARŞİVLER

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)

B. RESMİ YAYINLAR

Ayın Tarihi

Resmi Gazete

TBMM Tutanak Dergisi

Türkiye İstatistik Kurumu Milletvekili Genel Seçimleri (1923-2011), (2012), Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara

C. SÜRELİ YAYINLAR

Akşam

Cumhuriyet

Hürriyet

Kudret

Milliyet

Son Posta

Son Saat

Son Telgraf

Ulus

Vakit

Vatan

Yeni Sabah

Zafer

D. TEZLER

UYAR, Hakkı, 1998. Türkiye’de Tek Parti Döneminde İktidar ve Muhalefet (1923- 1950), Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), İzmir.

E. KİTAPLAR

ALBAYRAK, Mustafa, 2004, Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946- 1960), Phoenix Yayınevi, İstanbul.

BARUTÇU, Faik Ahmet, 1977, Siyasî Anılar, Milliyet Yayınları, İstanbul.

ÇUFALI, Mustafa, 2004, Türkiye’de Demokrasiye Geçiş Dönemi (1945- 1950), Babil Yayıncılık, Ankara.

EROĞUL, Cem, 1990, Demokrat Parti (Tarihi ve İdeolojisi), İmge Yayınevi, Ankara.

KARPAT, Kemal H, 2010, Türk Demokrasi Tarihi, Timaş Yayınları, İstanbul.

ÖKTE, Faik, 1951, Varlık Vergisi Faciası, Nebioğlu Yayınevi, İstanbul.

TOPUZ, Hıfzı, 1973, 100 Soruda Türk Basın Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul.

YALMAN, Ahmet Emin, 1997, Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim, II, Pera Turizm ve Ticaret AŞ, İstanbul.

YEŞİL, Ahmet, 2001, Türkiye’de Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

F. MAKALELER VE GAZETE KÖŞE YAZILARI

ALDOĞAN, Sadık, 26.05.1950. “Zümre Tahakkümü Sona Erecek Mi?”, Kudret.

ATAY, Falih Rıfki, 21.05.1950, “İktidar”, Cumhuriyet.

ARDIÇOĞLU, Nurettin, 17.05.1950, “Ne İdik Ne Olacağız?” Kudret.

BABAN, Cihat, 15.05.1950, “Yeni İnkılap Türk Milletine Kutlu Olsun”, Son Saat.

_____ (20.05.1950). “En Güzel Miras”, Son Saat.

_____ (31.05.1950). “Menderes Hükümetinin Yeni Programı”, Son Saat.

BENİCE, E.İ (17.05.1950). “İnönü ve Muhalefet Mevkiinde Cumhuriyet Halk Partisi”, Son Telgraf.

CANTEK, Funda Şenol, 2015, “Ellili Yıllar Türkiye’sinde Basın”, Türkiye’nin 1950’li Yılları, Haz: Mete Kaan Kaynar, İletişim Yayınları, İstanbul.

“DP’den Ne Bekliyoruz?”, 01.06.1950, Hürriyet.

“Çok Dikkatli Olmak Lazım”, 19.05.1950, Yeni Sabah.

EMEÇ, Selim Ragıp, 18.05.1950, “Ferahlık Devri”, Son Posta.

ERİM, Nihat, 17.06.1950, “Yeni Devir Yeni Mesuliyet”, Ulus.

“Fazilet Mücadelesi Başlamalıdır”, 22.05.1950, Yeni Sabah.

FENİK, Mümtaz Faik, 18.05.1950, “Vazife Büyük ve Çetindir”, Zafer.

_____ (19.05.1950). “Halk Niçin DP’yi Tercih Etti?”, Zafer.

_____ (24.05.1950). “Menderes Kabinesi”, Zafer.

_____ (22.05.1950). “Büyük Millet’in Büyük Elçileri”, Zafer.

KARACAN, Ali Naci, 31.05.1950, “Bir Devir Kapandı, Bir Devir Açılıyor”, Milliyet.

KÜRKÇÜOĞLU, Kemal Edip, 04.06.1950, “Maarifimizin İstikrar ve Program İhtiyacı”, Zafer.

KURTBEK, Seyfi, 08.06.1950, “Doğu Kalkınması”, Zafer.

KOÇLAR, Bekir, 2002. “Çok Partili Hayata Geçiş Döneminde Hükûmet Muhalefet İlişkisi”, Türkler, XVI, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, ss. 754-764.

NADİ, Nadir, 16.05.1950, “O günün Manası”, Cumhuriyet.

_____ 25.05.1950, “Başlarken”, Cumhuriyet.

_____ 28.05.1950, “Yol”, Cumhuriyet.

_____ 07.06.1950, “Ezan”, Cumhuriyet.

_____ 17.06.1950, “Ne İstiyoruz”, Cumhuriyet.

OBUZ, Ömer, 2017, “Adnan Menderese Gönderilen Bazı Mektup ve Telgraflar Üzerine: STOP”, International Journal Of Eurassia Social Sciences, VIII/ 27, ss. 713-729.

SİMAVİ, Sedat, 21.05.1950, “Değişen Nöbet”, Hürriyet.

SADAK, Necmettin, 22.05.1950, “Eski İşime Başlarken”, Akşam.

_____23.05.1950, “Dilediğimiz İki Şey”, Akşam.

TUNAYA, Tarık Zafer, 26.05.1950, “İktidarın Terki”, Vatan.

US, Asım, 17.05.1950, “Zaferden Farksız Bir Mağlubiyet”, Vakit.

_____25.05.1950, “Seçimlerde Adalet Meselesi”, Vakit.

_____18.05.1950, “DP İktidarından İlk İsteğimiz”, Son Telgraf.

YALÇIN, Hüseyin Cahit, 16.05.1950, “Büyük İsmet İnönü”, Ulus.

_____17.05.1950, “Yeni Bir Devir Açılıyor”, Ulus.

_____24.05.1950, “Halk Partisinin Kuvveti”, Ulus.

_____27.05.1950, “Talihli Hükümet”, Ulus.

YALMAN, Ahmet Emin, 17.05.1950, “İsmet İnönü’ye Tebrik Mektubu”, Vatan.

_____18.05.1950, “DP’nin Geçireceği İlk İmtihanlar”, Vatan.

YAZICIOĞLU, Hikmet, 16.05.1950, “Asil Türk Milletinin Kararı”, Zafer.

_____21.05.1950, “Bize Düşen Vazife”, Zafer.

YILMAZ, Ensar, 2010, “1946 Seçimlerinde Öne Çıkan Bazı Hususlar”, ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, I/1, ss. 177-188.